

Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi Sayı: 10/4 2021 s. 1535-1550, TÜRKİYE

Araştırma Makalesi

BEDRİ RAHMİ EYÜBOĞLU'NUN ŞİİRLERİNİN DEĞERLER EĞİTİMİ AÇISINDAN İNCELENMESİ*

Musa GÖK**

Semra ALYILMAZ***

Geliş Tarihi: Ağustos, 2021

Kabul Tarihi: Kasım, 2021

Öz

Bu araştırma ile Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun tüm şiirlerinin toplandığı *Dol Karabakır Dol* adlı eserde yer alan değer ifadelerini belirlemek amaçlanmıştır. Bu çalışmada MEB'in yayımlanmış olduğu öğretim programlarında belirtilen 10 kök değer, 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda yer alan 18 değer ve özellikle 2019 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda belirtilen temalarda yer alan değerlerden yola çıkılarak araştırmacı tarafından 33 farklı değer yer aldığı bir değerler listesi oluşturulmuştur. Listelenen değerler, sonrasında evrensel ve ulusal değer olarak gruplandırılmıştır. Eyüboğlu'nun tüm şiirlerinin toplandığı *Dol Karabakır Dol* adlı eserindeki 222 şiir, listelenen 33 farklı değer bağlamında ayrıntılı olarak incelenmiştir. Araştırmada veriler doküman incelemesi yöntemiyle toplanmıştır. Elde edilen verilerin değerlendirilmesinde nitel analiz tekniklerinden betimsel analiz kullanılmıştır. Eyüboğlu'nun şiirleri incelendiğinde değerler bakımından çok zengin bir içeriğe sahip olduğu tespit edilmiştir. Eyüboğlu'nun şiirlerinde evrensel değerlerden en fazla "doğaya duyarlı olma ve memleket sevgisi ve özlemi" değerlerinin; ulusal değerlerden en fazla ise "halk kültürüne duyarlı olma ve dinî inanç" değerlerinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Bedri Rahmi Eyüboğlu, değerler, değerler eğitimi, evrensel değerler, ulusal değerler.

THE STUDY OF BEDRİ RAHMİ EYÜBOĞLU'S POEMS IN TERMS OF VALUES EDUCATION

Abstract

With this research, it is aimed to determine the value expressions in Bedri Rahmi Eyüboğlu's work called *Dol Karabakır Dol*, in which all his poems are collected. In the study, in which the descriptive scanning model was adopted, 33 different values were determined by the researcher based on the 10 root values specified in the curriculum published by the Ministry of National Education, 18 values in the 2018 Social Studies Curriculum, and especially the values in the themes specified in the 2019 Turkish Curriculum.

* Bu makale "Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun Şiirlerinin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi" isimli yüksek lisans tez çalışmasından üretilmiştir.

** Bilim Uzmanı; Bursa Uludağ Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, mussagok@gmail.com

*** Prof. Dr.; Bursa Uludağ Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi ABD, semraalyilmaz@uludag.edu.tr

A list of values was created. The listed values are then grouped into universal and national values. The 222 poems in Eyüboğlu's work *Dol Karabakır Dol*, in which all of his poems are collected, were examined in detail in the context of 33 different values listed. In the research, data were collected by document analysis method. Descriptive analysis, one of the qualitative analysis techniques, was used in the evaluation of the data obtained. When Eyüboğlu's poems are examined, it has been determined that they have a very rich content in terms of values. In Eyüboğlu's poems, it has been concluded that "being sensitive to nature and the love and longing for the country" are the most among the universal values; the values of "being sensitive to folk culture and religious belief" are the most among the national values.

Keywords: Bedri Rahmi Eyüboğlu, values, values education, universal values, national values.

Ø. Giriş:

İnsanoğlu tarih boyunca eğitim ve eğitime işi ile hep karşı karşıya gelmiştir. Çünkü insanoğlu neslini devam ettirirken bireylere eğitim yoluyla bildiklerini aktarabilen dünyadaki tek canlıdır. Her millet kendi değer yargılarını, dilini, tarihini, kültürünü, inancını gelecek nesillere eğitim yoluyla aktarmak ister. Bu nedenle eğitim, her dönemde insanların en çok üzerine düştüğü ve fikir ürettiği konulardan biri olmuştur. "Aynı zamanda eğitim, toplum için vazgeçilmez ve önemli bir unsurdur ve toplumun geleceğinin biçimlenmesinde önemli bir husustur." (Alan ve Biçer, 2019, s. 577).

Her millet, eğitim aracılığıyla kişilerin içinde doğup büyüdükleri toplumun değer yargılarını o toplumun bireyelerine benimsetmek ister. Çünkü toplumlar tarihinden, kültüründen, yaşama biçiminden gelen kendilerine özgü değerlere sahiptirler (Alyılmaz ve Şahin, 2019, s. 404). Bu nedenle her zaman milletler eğitim sistemlerinde veya faaliyetlerinde değer, değer aktarımı, değer eğitimi gibi konuların üzerinde sıklıkla durmaktadır. Değer kavramı ilk defa Znaniecki tarafından sosyal bilimlere kazandırılmıştır. Latince *kıymetli olmak* veya *güçlü olmak* anlamlarına gelen *valere* kökünden türetilmiştir (Şen, 2008, s. 764). Türkçede ise değer kelimesi "*karşılık olma*"yı dile getiren "*değmek*" kökünden türetilmiştir, "*bir şeye biçilen karşılık*" anlamında kullanılmaktadır (Hançerlioğlu, 2005, s. 275).

Türk Dil Kurumu değer kavramını "Bir ulusun sahip olduğu sosyal, kültürel, ekonomik ve bilimsel değerlerini kapsayan maddi ve manevi öğelerin bütünü" olarak tanımlamıştır (TDK, 2005, s. 483).

Değer, değer tanımı, önemi ve sınıflandırılması ile ilgili birçok bilim adamı açıklamalarda bulunmuştur. Hepsinin ortak noktası ise değerlerin milletlerin, toplumların; tarihini, kültürünü, sosyal düzenlerini devam ettirebilmeleri için mutlak surette gelecek nesillere aktarılması gereken ilkeler olduğu yönündedir. Çünkü değerler toplum hayatının düzene konulmasında hayati derecede önemli roller üstlenir ve toplumun sağlığı açısından çok büyük öneme sahiptir. Değerlerin olmadığı toplumlarda kaos, karmaşa ve düzensizlik kaçınılmaz bir son olur (Haralambos, 1987; akt. Turan ve Ulusoy, 2016, s. 4). Alyılmaz ve Alyılmaz da değerlerin toplumların oluşumunda ne kadar etkili bir yapıya sahip olduğunu şöyle dile getirmişlerdir: "Toplumların oluşumunda ve birlikteliklerinde ortak değerlerin rolü büyüktür. Ortak değerler, ortak yaşayış ve inanışın, amaç ve ihtiyaçların ürünüdür" (Alyılmaz ve Alyılmaz, 2014, s. 77).

Günümüzde ise toplumlar kendi kültürlerine, değerlerine millî kimliklerine, halk söyleyişlerine, deyişlerine uzak kalmış ve bu maddi ve manevi değerlerini unutma eğilimine girmiş durumdadırlar. Toplumların yok olma tehlikesiyle karşı karşıya kalan bu değerleri, son zamanlarda ülkelerin eğitim faaliyetlerinde yapmış oldukları değişikliklerle tekrar diriltilmeye çalışılmaktadır. Bu değişikliklerle birlikte ülkelerin eğitim programlarında yer alan amaçlarda özellikle değer, değer aktarımı ve değerler eğitimi gibi kavramlar önemli bir yer edinmiştir. Böylelikle toplumlarda görülen değerlerin aşınması, yozlaşması ve yitirilmesi gibi olumsuzluklar giderilmeye çalışılmaktadır.

Son zamanlarda Türkiye’de de Millî Eğitim Bakanlığının yayımlamış olduğu öğretim programlarında, değerlere ayrı bir ehemmiyet verildiği gözlenmektedir. Özellikle *2019 Türkçe Dersi Öğretim Programı* ve *2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı*’nda metinler aracılığıyla öğrencilere kazandırılması gereken değerler ve alt değerler açıkça belirtilmiştir.

Değer aktarımı yapılırken araç olarak o toplumun dilini, kültürünü en iyi şekilde yansıtan edebî metinler kullanılır. Çünkü edebî metinlerin öğrencilere dili öğretmede, dil becerilerini kazandırmada ve millî, ahlaki, sosyal ve evrensel değerleri aktarma hususunda çok önemli bir işleve sahip olduğu görülmektedir. Şahin’e (2017, s. 50) göre “değerler bireylerin aldıkları kararların rehberidir. Yaşadığı toplumun değerlerini iyi bilen ve bunları içselleştiren insanlar hem toplum tarafından sevilirler hem de toplumda lider, sözü geçen insan konumuna yükselirler”. “Nitekim insanı temel, toplumsal ve evrensel değerlerle bütünleştirip bireysel ve toplumsal huzura kavuşturacak, aynı zamanda seçkin ve aydın kılacak etmenlerin başında içinde yaşadığı toplumun değerleri / değer yargıları gelir” (Alyılmaz, 2008, s. 137).

Değer aktarımının bu denli önem kazandığı bir süreçte Türkçe derslerinde okutulan metinlerin, türünün seçkin bir örneği ve değerler bakımından da zengin bir içeriğe sahip olması gerekmektedir. Çünkü Türkçe dersinde işlenen metinler, öğrencilere temel dil becerilerinin kazandırılmasını ve değerlerin gelecek nesillere aktarılmasını sağlamada kullanılacak öğretim materyalleri arasında ilk sırada yer almaktadır (Şen, 2008). Ayrıca dil öğreniminde kültüründe ayrı bir yeri vardır ve dil ve kültür birbirini besleyen iki unsurdur (Can, 2020, s. 68).

Türkçe derslerinde genel olarak edebî metinlerden hareketle öğretim yapılmaktadır. Bu nedenle Türkçe ders kitaplarında yer alacak metinlerin seçimi titizlikle yapılmalıdır. Türkçe ders kitaplarına seçilecek metinlerin öğrencilerin iletişim becerilerini, estetik ve sanat zevklerini geliştirecek; kültürel aktarıma hizmet edecek, toplumun değerlerini barındıran bir yapıya sahip olmalıdır.

Cumhuriyet Dönemi Türk şiirinin önde gelen isimlerinden olan Bedri Rahmi Eyüboğlu, halk kültürünü benimseyerek zengin Türk folklor unsurlarını büyük bir ustalık ve doğallıkla şiirlerine yansıtmıştır. Böylelikle 20. yüzyıl kültür ve sanat hayatının ses getiren önemli simalarından biri olmuştur. Aynı zamanda ressam olan Bedri Rahmi resim eğitimi için Batı’ya gitmiş, Batı toplumunun sanatını, kültürünü yakından tanımıştır. Buna karşı Bedri Rahmi (2017),

Memleketimin hâli gözümden gitmez

Bin bir yerimden bağlanmışım

Bundan ötesine aklım ermez.

Yerliyim yerli olmasına

İlmik ilmik damar damar

Yerliyim

diyerek kendi kültüründen hiç kopmadığını, vazgeçmediğini ve memleketine olan bağlılığını şiirlerinde açıkça dile getirmiştir.

Bedri Rahmi Eyüboğlu birbirinden farklı sanat dallarıyla uğraşmış birisi olarak çok yönlü bir kişiliğe sahiptir. Onun bu çok yönlü olma özelliğini şu anekdot çok güzel özetler:

Eyüboğlu, *Delifışek* (1987) adlı eserinde Leonardo Da Vinci hakkında bir makale kaleme alır ve Eyüboğlu, Leonardo Da Vinci'yi şu sözlerle tanıtır: “Ressam, heykeltıraş, mimar, mühendis, mütefekkir, şair, etti: altı hüner, on parmağında on sihirli fener, biri yanar, biri söner, Sanatkâr değil mübarek fener alayı. Bir ömre bu kadar marifet nasıl sığar? Düşünmesi bile zor. İnsanın başı döner.” Bahar Doğan ise bir makalesinde Eyüboğlu’nu aynı ifadelerle şu şekilde tanıtır: “Ressam, şair, öğretmen, yazar, mozaik sanatçısı, heykeltıraş, yazar, seramikçi, vitraycı, etti: dokuz hüner, on parmağında on sihirli fener, biri yanar, biri söner. Sanatkâr değil mübarek fener alayı. Bir ömre bu kadar marifet nasıl sığar? Düşünmesi bile zor. İnsanın başı döner” (Doğan, 2012, s. 2-3).

Bedri Rahmi Eyüboğlu; şiirlerinde kullandığı halk söyleyişleriyle (maniler, türküler, ninniler vb.) halk kültürüne duyduğu hayranlığı ile Türk edebiyat tarihinde hiç kuşkusuz önemli bir yer edinmiştir. Eyüboğlu (2017);

Ressamım

Yurdumun taşından toprağından sürüp gelir nakışlarım

Taşıma toprağıma toz konduranın

Alnını karışlarım

...

Şairim

Zifiri karanlıkta gelse şiirin hası

Ayak seslerinden tanırım

Ne zaman bir köy türküsü duysam

Şairliğimden utanırım

diyerek şiirlerinde Anadolu’ya, Anadolu insanına ve kendi kültürüne olan bağlılığını âdeta bir nakış gibi işlemiştir.

Türk folklor unsurlarını ve millî değerlerimizi şiirlerine ustalıkla yansıtmış olan böylesine kıymetli bir şair ve ressamın, kendisi ve eserleri ile ilgili birçok çalışma yapılmıştır. Fakat şairin, şiirlerini değerler eğitimi açısından inceleyerek onun duygu ve düşünce dünyasını tam anlamıyla yansıtmak nitelikte bir çalışma henüz yapılmamıştır. Bu nedenle kendi kültürüne bu kadar bağlı, Türkçenin zenginliklerini ve Türk folklor unsurlarını şiirlerinde ustaca işleyen Bedri Rahmi Eyüboğlu’nu gelecek nesillere tanıtmak, şiirlerini onlara okutmak büyük bir önem arz etmektedir.

Bedri Rahmi ile ilgili belirtilen tüm bu özellikler onu değer aktarımı ve eğitimi noktasında mutlak surette incelenmesi gereken bir isim hâline dönüştürmüştür. Bu çalışmada da Bedri Rahmi'nin; Türk folklorunu eşsiz bir şekilde yansıttığı ve değerler eğitimi açısından bu denli zengin bir içeriğe sahip olan tüm şiirlerinin toplandığı *Dol Karabakır Dol* adlı eseri, araştırmacı tarafından listelenen 33 farklı değer bağlamında incelenmiştir.

Araştırmada “Araştırmacı tarafından MEB’in yayımlamış olduğu *2019 Türkçe Dersi Öğretim Programı* ve *2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı*’ndaki değerler ve alt değerlerden hareketle oluşturulan 33 farklı değer, Bedri Rahmi’nin tüm şiirlerinin toplandığı *Dol Karabakır Dol* adlı eserde ve bu eserin bölümlerinde yer alma durumları nasıldır?” sorusuna cevap aranmıştır.

1. Yöntem:

1.1. Araştırmanın Modeli:

Bedri Rahmi Eyüboğlu’nun şiirlerindeki değer ifadelerinin incelenmesini amaçlayan bu araştırma, betimleyici bir araştırmadır. Betimleyici araştırmalar genellikle bireylerin ya da bir durumun geçmişteki ya da şimdiki durumunun ne olduğunu özetlemek için kullanılan; ne, nerede ve nasıl sorularına cevap aranan, deneysel olmayan araştırma yaklaşımıdır (McMillan ve Schumacher, 2010).

1.2. Veri Kaynağı:

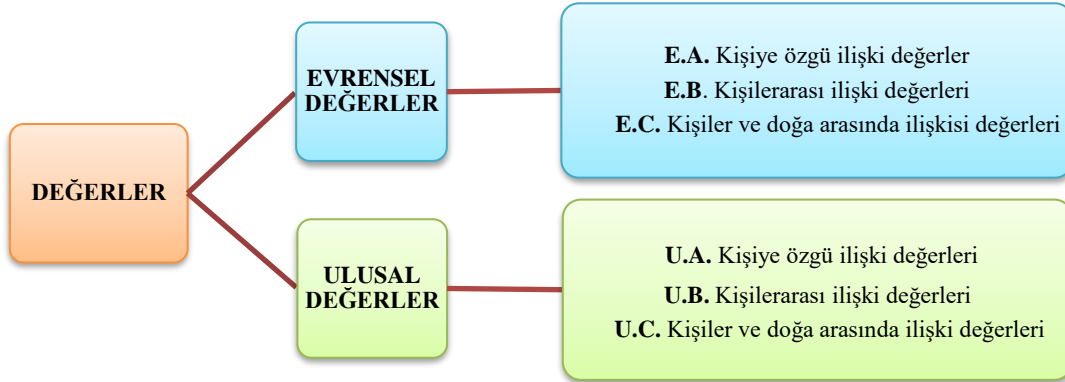
Araştırmada Bedri Rahmi Eyüboğlu’nun şiirlerindeki değer ifadelerinin tespit edilmesi aşamasında şairin *Yaradana Mektuplar*, *Karadut*, *Tuz*, *Merhaba Yeşil*, *Bigüzel*, *Dol Karabakır Dol* ve *Yayımlanmamış Şiirleri* bölümlerinden oluşan, tüm şiirlerinin toplandığı *Dol Karabakır Dol* adlı kitabı incelenmiştir.

Bu kitabın ilk basımı Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları tarafından 2003 yılında yapılmıştır. İncelenen baskısı ise aynı yayınevi tarafından 2017 yılında yayımlanan 18. basımıdır.

1.3. Veri Toplama Tekniği ve Verilerin Toplanması:

Betimleyici bir çalışma olarak tasarlanan bu araştırmada veriler doküman analizi tekniği ile toplanmıştır. Doküman analizi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin detaylı olarak incelenmesini kapsamaktadır. Bu nedenle veriler, yazılı dokümanların incelenmesiyle elde edilmiştir.

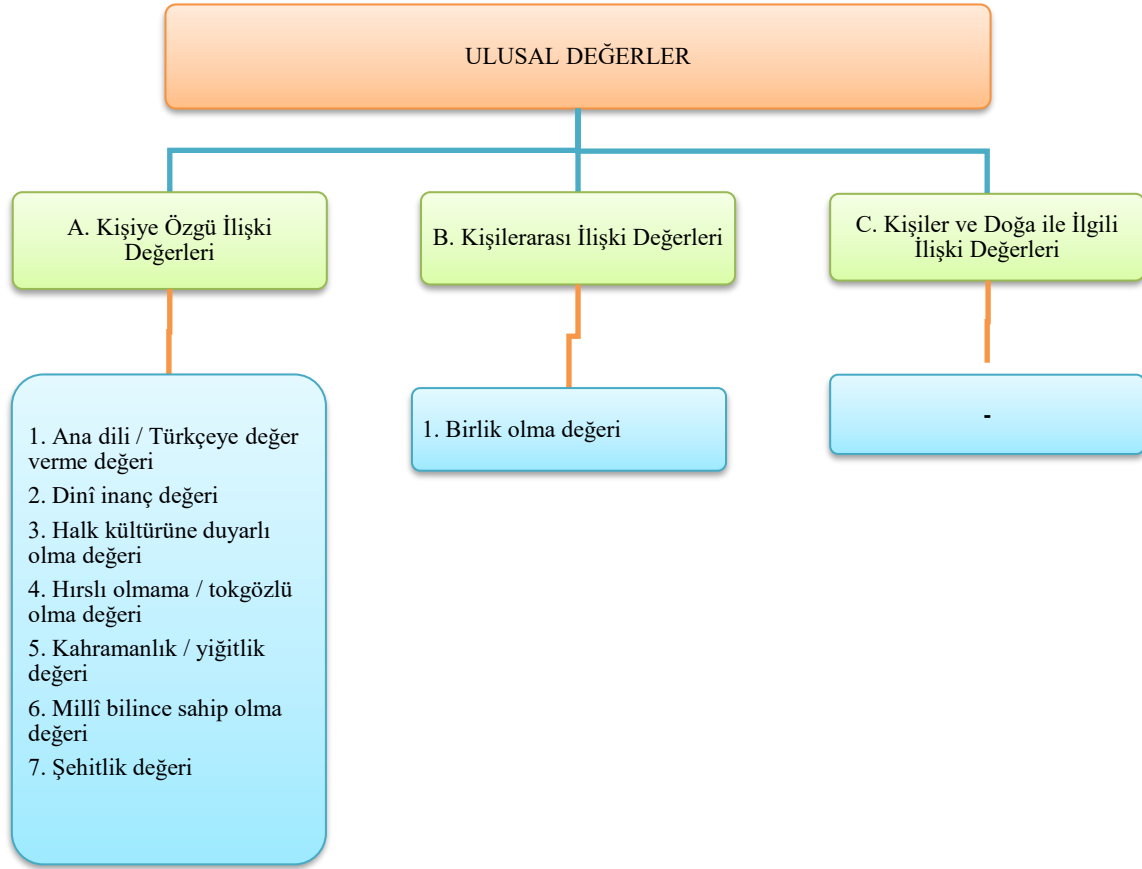
Araştırmada, araştırmacı tarafından belirlenen 33 farklı değer başlığı; ilk etapta evrensel ve ulusal değerler olmak üzere ikiye ayrılmış, ardından her bir grup kendi içerisinde üç ana kategoride -kişiye özgü ilişki değerleri, kişilerarası ilişki değerleri, kişiler ve doğa ilişkisi değerleri- incelenmiştir. Bedri Rahmi Eyüboğlu’nun bütün şiirlerinin toplandığı *Dol Karabakır Dol* adlı eserinden elde edilen değerler, bu gruplar altında ayrı ayrı örneklendirilmiştir.

Şekil 1: Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun Şiirlerindeki Değerler

Şekil 2: Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun Şiirlerindeki Evrensel Değerler

Şekil 3: Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun Şiirlerindeki Ulusal Değerler

1.4. Verilerin Analizi:

Araştırma kapsamında verilerin analizinde betimsel analizden yararlanılmıştır. “Betimsel analizde; elde edilen veriler, daha önceden belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır. Veriler, araştırma sorularının ortaya koyduğu temalara göre düzenlenebileceği gibi, görüşme ve gözlem süreçlerinde kullanılan sorular ya da boyutlar dikkate alınarak da sunulabilir” (Yıldırım ve Şimşek, 2011, s. 224). Bu doğrultuda, önceden araştırmacı tarafından listelenen 33 farklı değer bağlamında incelenen *Dol Karabakır Dol* adlı eserde tespit edilen değerlerin tespit edilmesinde betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır.

2. Bulgular:

Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun tüm şiirlerinin toplandığı yedi bölümden oluşan *Dol Karabakır Dol* adlı eserinde yer alan bulgular şu şekildedir:

Tablo 1: Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun Şiirlerindeki Evrensel Değerlerden Kişiyeye Özgü İlişki Değerleri ile İlgili Bulguların Frekans Dağılımları

DEĞERLER	ESERİN BÖLÜMLERİ						
	Yaradana Mektuplar f	Karadut f	Tuz f	Merhaba Yeşil f	Bigüzel f	Dol Karabakır Dol f	Yayımlanmamış Şiirleri f
Aklı kullanma	1	0	1	0	4	0	1
Alçakgönüllülük	1	0	5	3	3	0	2
Barışsever olma	0	4	0	0	2	0	0
Çalışkanlık/ gayretli olma	0	0	6	6	5	2	4
Dürüstlük/ güvenilirlik	2	1	6	1	0	0	0
Güzellik/ estetik	3	0	7	1	0	1	1
İstiklâl/ hürriyet	6	1	0	0	0	0	0
Sabırlı olma	0	0	0	2	1	0	1
Sağlık	0	0	0	1	0	0	4
Samimiyet	4	0	0	6	3	1	2
Sanat	0	2	10	0	0	0	3
Ümitli/ iyimser olma	6	2	1	2	3	1	0
Yaşama sevinci/ mutlu olma	15	6	0	0	0	0	3
Toplam	38	16	36	26	21	5	21

Tablo 1’de Bedri Rahmi Eyüboğlu’nun tüm şiirlerinin toplandığı *Dol Karabakır Dol* adlı eserinde tespit edilen kişiyeye özgü değerler gösterilmiştir. Eyüboğlu’nun şiirlerinde en çok yer verdiği kişiyeye özgü ilişki değerleri “yaşama sevinci” *f* (24), “çalışkanlık/ gayretli olma” *f*(23), “samimiyet” *f* (16), “sanat” *f* (15), “ümitli/ iyimser olma” *f* (15), “alçakgönüllülük” *f* (14), “güzellik/ estetik” *f*(13), “dürüstlük/ güvenilirlik” *f*(10) olarak belirlenmiştir.

Bedri Rahmi “İkinci Mektup” adlı şiirinde yaşamayı, canını ne kadar çok sevdiğini dile getirir ve ömrü Allah tarafından verilen en güzel hediye olarak nitelendirir:

Bu ne mene iştir ki:

Rabbim! Niçin bu dünyaya diri gelinir,

Acep niçin cehenneme diri girilmez?

Elimde büyüyen ömrüm kapar giderler.

Kapar bir çıkmaza sapar giderler.

Bu ömür kaskatı geriliverir

Kapının önüne seriliverir

Elinle boynuma taktığın ömür;

En güzel hediyen, geri verilir (Eyüboğlu, 2017, s. 7).

Eyüboğlu 1946 yılında resim yapmak üzere Bursa’ya gelir. Yolu Orhanlı’nın Çörel köyüne düşer. Bu köyde okuma yazma bilmeyen kızların çalışkanlığına, azmine, gayretine, kilim dokumasına hayranlık duyar. Ve bu duyduğu hayranlığı “Kağıtsız Kalemsiz” adlı şiirinde şu şekilde mısralara döker:

Ömürbillah okul yüzü görmemiş
 Bu kadar nakışı nerde bellemiş
 Bir çimdik kâğıda kalem sürmemiş
 Kâğıtsız kalemsiz güllere kurban
 ...
 Ömürbillah okul yüzü görmemiş
 Kömür gözler ak kâğıdı bilmemiş
 Bu koca kilimi nasıl donatmış
 Hiç almadan veren kullara kurban

Kilim ısmarladım Orhaneli'ne
 Elleri kınalı çilli geline
 Kırk altı Temmuzu düştü dilime
 Çörelere köyünün yoluna kurban (Eyüboğlu, 2017, s. 342).

Tablo 2: Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun Şiirlerindeki Evrensel Değerlerden Kişilerarası İlişki Değerleri ile İlgili Bulguların Frekans Dağılımları

DEĞERLER	ESERİN BÖLÜMLERİ						
	Yaradana Mektuplar f	Karadut f	Tuz f	Merhaba Yeşil f	Bigüzel f	Dol Karabakır Dol f	Yayımlanmamış Şiirleri f
Arkadaşlık/ dostluk/ kardeşlik	0	2	2	1	1	1	7
Cömert/ fedakâr olma	3	0	4	0	4	1	0
İnsana saygı/ insan sevgisi	2	3	6	2	3	3	4
İyi iletişim/ ilişki kurma	1	1	0	2	0	0	0
Kadın ve aileye önem verme	8	6	1	4	4	0	1
Sevgi	6	13	4	2	12	4	6
Sosyal sorumluluk	0	0	6	3	10	2	2
Yardımseverlik/ faydalı olma	0	0	9	1	3	2	5
Toplam	20	25	32	15	37	13	25

Tablo 2’de Bedri Rahmi Eyüboğlu’nun tüm şiirlerinin toplandığı *Dol Karabakır Dol* adlı eserinde tespit edilen kişilerarası ilişki değerleri gösterilmiştir. Eyüboğlu’nun şiirlerinde en çok yer verdiği kişilerarası ilişki değerleri “sevgi” *f* (47), “merhametli olma” *f* (33), “kadın ve aileye önem verme” *f* (24), “insana saygı/ insan sevgisi” *f* (23), “sosyal sorumluluk” *f* (23), “yardımseverlik/ faydalı olma” *f* (20) olarak belirlenmiştir.

Aşağıda Bedri Rahmi’nin *Dol Karabakır Dol* adlı eserinde “sevgi” değerinin işlendiği örnek bir şiire yer verilmiştir:

Aşk gelicek cümle eksikler biter

Gül gülistan olur virâne

Samanlık seyran kabul

Halü keyfiyet bu merkezdeyken

Sevmek bu dünyayı çerden çöpten

Sevmek bir zerresin ziyan etmeden

Sevmek durup dinlenmeden sevmek (Eyüboğlu, 2017, s. 96).

Aşağıda Bedri Rahmi'nin *Dol Karabakır Dol* adlı eserinde “merhametli olma” değerinin işlendiği örnek bir şiire yer verilmiştir:

Acımak diri diri gömülenlere

Acımak sabilere, yiğitlere

Yarmak şu yüreği sonuna kadar

Acımak, acımak, acımak.

Acımak lazımdı iğrendik

Merhamete murdar dediler beğendik

Maraz hasıl olur dediler

İşimize geldi (Eyüboğlu, 2017, s. 65).

Tablo 3: Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun Şiirlerindeki Evrensel Değerlerden Kişiler ve Doğa ile İlgili İlişki Değerleri ile İlgili Bulguların Frekans Dağılımları

DEĞERLER	ESERİN BÖLÜMLERİ						
	<i>Yaradana Mektuplar</i> f	<i>Karadut</i> f	<i>Tuz</i> f	<i>Merhaba Yeşil</i> f	<i>Bigüzel</i> f	<i>Dol Karabakır Dol</i> f	<i>Yayımlanmamış Şiirleri</i> f
Doğaya duyarlı olma	32	19	17	11	19	6	16
Memleket sevgisi ve özlemi	2	3	6	17	8	8	5
Tarihi kültürel mirasa duyarlı olma	1	0	5	10	5	4	1
Toplam	35	22	28	38	32	18	22

Tablo 3'te Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun tüm şiirlerinin toplandığı *Dol Karabakır Dol* adlı eserinde tespit edilen kişiler ve doğa ile ilgili ilişki değerleri gösterilmiştir. Eyüboğlu'nun şiirlerinde yer alan kişiler ve doğa ile ilgili ilişki değerleri “doğaya duyarlı olma” *f* (120), “memleket sevgisi ve özlemi” *f* (49), “tarihi kültürel mirasa duyarlı olma” *f* (26) olarak belirlenmiştir.

Aşağıda Bedri Rahmi'nin *Dol Karabakır Dol* adlı eserinde “doğaya duyarlı olma” değerinin işlendiği örnek bir şiire yer verilmiştir:

Bu gelene bahar derler

Bu gülene yeşil

Bu uçana mavi derler

Mavi mavi tohum

Uyyy üreme sevincine

Uyyy gücüne kuvvetine

Uyyy betine bereketine kurban olduğum (Eyüboğlu, 2017, s. 304).

Aşağıda Bedri Rahmi'nin *Dol Karabakır Dol* adlı eserinde “memleket sevgisi ve özlemi” değerinin işlendiği örnek bir şiire yer verilmiştir:

Kirazın derisinin altında kiraz

Narın içinde nar

Benim yüreğimde boylu boyunca

Memleketim var.

Canıma ciğerime dek işlemiş

Canıma ciğerime

Sapına kadar (Eyüboğlu, 2017, s. 193).

Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun tüm şiirlerinin toplandığı yedi bölümden oluşan *Dol Karabakır Dol* adlı eserinde yer alan ulusal değerler:

Tablo 4: Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun Şiirlerindeki Ulusal Değerlerden Kişiyeye Özgü İlişki Değerleri ile İlgili Bulguların Frekans Dağılımları

DEĞERLER	ESERİN BÖLÜMLERİ						
	<i>Yaradana Mektuplar</i> f	<i>Karadut</i> f	<i>Tuz</i> f	<i>Merhaba Yeşil</i> f	<i>Bigüzel</i> f	<i>Dol Karabakır Dol</i> f	<i>Yayımlanmamış Şiirleri</i> f
Ana dili Türkçeye değer verme	0	0	0	1	3	1	0
Dini inanç	28	6	0	0	1	1	2
Halk kültürüne duyarlı olma	5	6	15	7	10	4	3
Hırslı olmama/ tokgözlü olma	4	0	1	0	0	0	0
Kahramanlık/ yiğitlik	0	0	3	2	5	0	0
Milli bilince sahip olma	0	0	0	1	0	0	0
Şehitlik	0	1	0	0	0	0	0
Toplam	37	13	19	11	19	6	5

Tablo 4'te Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun tüm şiirlerinin toplandığı *Dol Karabakır Dol* adlı eserinde tespit edilen kişiyeye özgü ilişki değerleri gösterilmiştir. Eyüboğlu'nun şiirlerinde yer alan kişiyeye özgü ilişki değerleri “halk kültürüne duyarlı olma” *f* (50), “dini inanç” *f* (38), “kahramanlık/ yiğitlik” *f* (10), “ana dili/ Türkçeye değer verme” *f* (5), “hırslı olmama/ tokgözlü olma” *f* (5), “milli bilince sahip olma” *f* (1) ve “şehitlik” *f* (1) değeri olarak belirlenmiştir.

Aşağıda Bedri Rahmi'nin *Dol Karabakır Dol* adlı eserinde “halk kültürüne duyarlı olma” değerinin işlendiği örnek bir şiire yer verilmiştir:

Şairim

Zifiri karanlıkta gelse şiirin hası

Ayak seslerinden tanırım

Ne zaman bir köy türküsü duysam

Şairliğimden utanırım.

Şairim

Şiirin gerçeğini köy türkülerimizde bulmuşum

Türkülerle yunmuş yıkanmış dilim

Onlarla ağlamış onlarla gülmüşüm (Eyüboğlu, 2017, s. 194).

Aşağıda Bedri Rahmi'nin *Dol Karabakır Dol* adlı eserinde “dinî inanç” değerinin işlendiği örnek bir şiire yer verilmiştir:

Işık gibi südün

İnsan gibi dölün

İsâ gibi kulun

Kur'an gibi dilin var.

Ben senin hayranınam!

...

Bu can azat!

Beni cennet kapısında gözet

Senden bana kalan dünya

Benden sana kalan ahret.

Ben senin hayranınam! (Eyüboğlu, 2017, s. 11).

Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun şiirlerindeki ulusal değerlerden kişilerarası ilişki değerleri ile ilgili sadece “birlik olma” değeri vardır. “Birlik olma” değeri *Dol Karabakır Dol* adlı eserin *Merhaba Yeşil ve Bigüzel f (2)* adlı bölümlerinde 2 kez, *Yaradana Mektuplar f (1)* adlı bölümünde ise 1 kez geçmektedir.

Aşağıda Bedri Rahmi'nin *Dol Karabakır Dol* adlı eserinde “birlik olma” değerinin işlendiği örnek bir şiire yer verilmiştir:

Bu canım dünyanın orta yerinde

Hayvanlar kadar bağlanamamışız birbirimize

Yalan mı gözünü sevdiğim karıncalar

İşte: hamsiler sürü sürü

Arılar bölük bölük geçer

Leylekler tabur tabur

Ya bizler? Eşrefî mahlûkat!..

Boğazımıza kadar kendi murdar karanlığımıza gömülmüşüz.

Bizler bölük bölük, bizler tabur tabur

Bizler sürü sepet

Yalnız birbirimizi öldürmüşüz (Eyüboğlu, 2017, s. 297- 298).

3. Tartışma, Sonuç ve Öneriler:

Değer eğitimi toplumdaki bireylerin iyiyi kötüden, doğruyu yanlıştan ayırt etmelerini sağlamak için geçmişten günümüze bütün toplumlar tarafından önem verilen bir alan olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu nedenle toplum veya milletler tarafından uygun görülen olumlu davranışlar, toplumların kendi kültürleri, kendi değer yargıları, örf ve adetleri sonraki nesillere kazandırılmak istenmiştir. Bunun içindir ki; değerler eğitimi insanların ve toplumların yaşamında kültür aktarımı bakımından çok önemli bir yere sahiptir.

Günümüzde de Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yayımlanan öğretim programlarının içeriğine baktığımızda MEB tarafından değerler eğitimine ayrı bir önem verildiği gözlenmektedir. Özellikle *2019 Türkçe Öğretim Programı*'nda Türkçe derslerinde metinden hareketle öğretim metoduyla hangi değerlerin öğrencilere kazandırılması gerektiğine, diğer programlara göre daha ayrıntılı bir şekilde yer verilmiştir.

Türkçe derslerinde metinden hareketle öğretim yoluna gidildiği için öğrencilere kültür ve değer aktarımını yapmak oldukça kolaydır. Ancak derslerde işlenecek metinlerin toplumun kültürünü, düşünce yapısını, değer yargılarını çok iyi şekilde yansıtan, edebî bir nitelik taşıyan, öğrencilerde estetik bir zevk uyandıran nitelikte olması gerekmektedir. Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun şiirlerini incelediğimizde şiirlerin hem sanatsal hem de eğitsel manada belirtilen tüm bu özellikleri taşıdığı görülmektedir.

Bu çalışmada Cumhuriyet Dönemi şair, ressam ve düşünürlerinden biri olan, kendine has söyleyiş tarzıyla ve işlediği konularla Türk Edebiyatı'nda kendine özgü bir yer edinen Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun tüm şiirlerinin toplandığı *Dol Karabakır Dol* adlı (*Yaradana Mektuplar, Karadut, Tuz, Merhaba Yeşil, Bigüzel, Dol Karabakır Dol, Yayımlanmamış Şiirleri*) 7 bölümden oluşan şiir kitabı incelenmiştir. Bedri Rahmi'nin değer olarak gördüğü, üzerinde sıklıkla ve önemle durduğu konular belirlenmiştir. Araştırma sonunda Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun şiirlerinin evrensel ve ulusal değerler bakımından zengin bir içeriğe sahip olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmacı tarafından *2019 Türkçe Öğretim Programı* ve *2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı*'nda belirtilen değerler ve alt değerlerden hareketle listelenen 33 farklı değerın 25'i evrensel, 8'i ulusal değer olarak belirlenmiştir. Bedri Rahmi'nin şiirlerinde, 25 evrensel değerden 13'ü kişiye özgü ilişki değeri olarak belirlenmiştir. Bu değerlerden Eyüboğlu'nun *Dol Karabakır Dol* adlı eserinde en çok geçen iki değer "yaşama sevinci" ve "çalışkanlık/ gayretli olma" değeridir.

Bedri Rahmi'nin şiirlerinde 8 ulusal değerden 7'si kişiye özgü ilişki değeri olarak belirlenmiştir. Bu değerlerden Eyüboğlu'nun *Dol Karabakır Dol* adlı eserinde en çok geçen iki değer "halk kültürüne duyarlı olma" ve "dinî inanç" değeridir.

Bedri Rahmi'nin şiirlerinde 25 evrensel değerden 9'u kişilerarası ilişki değeri olarak belirlenmiştir. Bu değerlerden Eyüboğlu'nun *Dol Karabakır Dol* adlı eserinde en çok geçen iki değer "sevgi" ve "merhametli olma" değeridir.

Bedri Rahmi'nin şiirlerinde 8 ulusal değerden sadece 1 tanesi kişilerarası ilişki değeri olarak nitelendirilmiştir. Bu değer "birlik olma" değeri olarak belirlenmiştir.

Bedri Rahmi'nin şiirlerinde 25 evrensel değerden 3'ü kişiler ve doğa ile ilgili ilişki değeri olarak belirlenmiştir. Bu değerlerden Eyüboğlu'nun *Dol Karabakır Dol* adlı eserinde en çok geçen iki değer ise "doğaya duyarlı olma" ve "memleket sevgisi ve özlemi" değeridir. Aynı zamanda "Doğaya duyarlı olma" değeri *Dol Karabakır Dol* adlı eserin tamamında en fazla tespit edilen değer olma özelliğine sahiptir. Şiirlerinde en fazla doğaya duyarlı olma değerine yer vermesi şairin aynı zamanda ressam olmasından kaynaklanır. Eyüboğlu yaptığı resimlerde bahçelere, ağaçlara, meyvelere, yapraklara, çiçeklere kısacası tabiattaki birçok unsura sıkça yer vermiştir. Doğadaki bu unsurları ressam olmanın vermiş olduğu bakış açısıyla şiirlerine de muazzam biçimde yansıtmıştır. Şair doğaya, doğadaki renklere, doğanın muhteşem düzenine hayranlık duymakta, doğa sevgisini gönlünün en derinlerinde barındırmaktadır. Bu nedenle Eyüboğlu'nun şiirlerinde ağaçlar, çiçekler, meyveler, böcekler, tarlalar, dağlar vs. hiç eksik olmamıştır. Şair şiirlerinde ağaçları "kolum kanadım" diyecek kadar benimsemiş, kendinden bir parça olarak görmüştür. Eyüboğlu'nun şiirlerinin isimleri bile -Merhaba Yeşil, Bahçeler Dolusu, Kiraz Ayı Geliyor, Can Eriği, Deniz Türküsü, Mavi Tohum, Topraksı, Çitlenbik, Yetim Bahçe, İri Şeftali, Üzüm Yeşili- doğadan izler taşımaktadır. Tüm bu özellikler şairin doğaya her daim duyarlı olduğunu okuyanlara hissettirmektedir.

Araştırma kapsamında aşağıdaki öneriler dikkate sunulmuştur:

- Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun şiirleri incelendiğinde şiirlerde birçok değer unsurunun yer aldığı görülmektedir. Bedri Rahmi'nin şiirlerinde yer alan bu değerler hem evrensel hem de ulusal nitelikte olan değerlerdir. Bu nedenle şairin şiirlerinin gelecek nesillere okutulması değerler eğitimi açısından büyük önem arz etmektedir.

- Türkçe derslerinde metinden hareketle öğretim yoluna gidilmektedir. Öğrencilere değer eğitimi verilirken çocukların bilişsel ve duyuşsal gelişim özellikleri dikkate alınarak metinlerle ilgili gerekli düzenlemeler yapıldıktan sonra bu derslerde Bedri Rahmi'nin değerler bakımından nitelikli eserlerinin seçilip sürece dâhil edilmesi hem öğrenciler hem de değerler eğitimi açısından faydalı olacağı düşünülmektedir. Şairin şiirlerinde en fazla geçen üç değer doğaya duyarlı olma, halk kültürüne duyarlı olma ve memleket sevgisi ve özlemdir. Bu nedenle Türkçe ders kitaplarında yer alan "Millî Kültürümüz, Doğa ve Evren, Birey ve Toplum" temalarında özellikle şairin şiirlerine yer verilmesi hem değerler eğitimi açısından faydalı olacaktır hem de öğrencilerde şiir sevgisi oluşacaktır.

- Bu araştırmada sadece Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun şiirleri değerler eğitimi açısından incelenmiştir. Sanatçının şiir dışındaki diğer eserleri de değerler eğitimi açısından incelenerek alan yazına katkı sağlanabilir.

Kaynaklar

- Alan, Y. ve Biçer, N. (2019). Risâletü'n Nushiyye'de yer alan eğitsel değerler. *Yeni Türkiye*, XXV(106), 577-582.
- Alyılmaz, C. & Alyılmaz, S. (2014). Amirbek Turatoviç Muratov'dan Yenisey'e sesleniş. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 3 (1), 68-84.
- Alyılmaz, C. ve Şahin, H. (2019). Yahya Kemal Beyatlı'nın eserlerinin eğitsel değerler açısından değerlendirilmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 7(2), 402-418.
- Alyılmaz, S. (2008). Öğretmen adaylarına göre görgü kurallarına aykırı davranışlar. *İzvestiya Vuzov*, 1(2), 136-142
- Can, F. (2020). Dil öğretimi. (ed. S. Alyılmaz ve B. Ürün Karahan). *Dil Bilgisi Öğretimi* içinde (s. 67-91). İstanbul: Kriter Yayınevi.
- Doğan, B. (2012). Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun şiirlerinde halk bilimi unsurları. *Electronic Turkish Studies*, 7(1).
- Eyüboğlu, B. R. (1987). *Delifışek*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Eyüboğlu, B. R. (2017). *Dol karabakır dol*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Hançerlioğlu, O. (2005). *Felsefe ansiklopedisi kavramlar ve akımlar*, Cilt 1, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Mcmillan, H. J. ve Schumacher, S. (2010). *Research in education*. Boston, USA: Pearson Education.
- Şahin, N. (2017). *Cengiz Aytmatov'un eserlerinin değerler eğitimi bağlamında incelenmesi ve ortaokul Türkçe ders kitapları için metin önerileri*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Erzurum: Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Şen, Ü. (2008). Altıncı sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin iletmiş olduğu değerler açısından incelenmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 1(5), 763-780.
- Turan, R. & Ulusoy K. (2019). *Farklı yönleriyle değerler eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Türk Dil Kurumu. (2005). *Türkçe sözlük*. Ankara: TDK.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Extended Abstract

Throughout history, mankind has always faced the task of education and training. Because human beings are the only living things in the world that can pass on what they know to their children through education while continuing their lineage. Every nation wants to pass on its values, language, history, culture and belief to future generations through education. For this reason, education has always been one of the subjects that people think about the most and generate ideas.

Many scientists have made valuable explanations about value, the definition, importance and classification of value. The common point of all of them is the values of nations, societies; They emphasized their history, culture and social order as principles that must be passed on to future generations in order to maintain their social order.

With the globalizing world, societies have been away from their own cultures, values, national identities, folk sayings and sayings and tend to forget their material and spiritual values. These values, which are in danger of extinction, have been tried to be resurrected with the changes made in the educational activities of the countries recently.

With these changes, concepts such as values, value transfer and values education have gained an important place in the aims of the education programs of the countries. In this way, it is tried to eliminate

the negativities such as the erosion, degeneration and loss of values in societies. As a tool, literary texts that best reflect the language and culture of that society are used. Turkish lessons are generally taught based on literary texts. For this reason, the selection of texts in Turkish lessons should be done meticulously, and the literary texts in the lessons should have a perfect structure in both artistic and educational terms. For this reason, while choosing the text, it is necessary to include the works of literary figures who prepared their works meticulously.

Bedri Rahmi Eyuboglu; He is a poet, writer, and also one of the important painters of Turkey, who has succeeded in gaining an exceptional place in the Turkish literature world with his admiration for fairy tales, folk songs and idioms in folk literature, and his use of elements taken from folk language and poems in his own unique style. Valuable studies have been carried out by many valuable scientists on the works of this distinguished figure of the literature of the Republican Period; However, there has not been a study investigating the poet's poems in terms of values education. However, when the poems of Bedri Rahmi Eyüboğlu are examined, the values of the Anatolian people, culture and life, which the poet embroidered almost like an embroidery, and the national and universal values that he included in his poems immediately catch the eye. This situation has made it a necessity to examine Bedri Rahmi's poems in terms of values education.

With this research, it is aimed to determine the value expressions in Bedri Rahmi Eyüboğlu's work called Dol Karabakır Dol, in which all his poems are collected. In the study, in which the descriptive scanning model was adopted, 33 different values were determined by the researcher based on the 10 root values specified in the curriculum published by the Ministry of National Education, 18 values in the 2018 Social Studies Curriculum, and especially the values in the themes specified in the 2019 Turkish Curriculum. A list of values was created.

In the research, "33 different values created by the researcher based on the values and sub-values in the 2019 Turkish Language Curriculum and 2018 Social Studies Curriculum published by the Ministry of National Education are included in the work called Dol Karabakır Dol, in which all the poems of Bedri Rahmi are collected, and in the parts of this work. How are the reception situations?" The answer to the question has been sought.

Descriptive survey model was used in the research. As a data source, the book Dol Karabakır Dol, consisting of Letters to the Creator, Black Mulberry, Salt, Hello Yeşil, Bigüzel, Dol Karabakır Dol and Unpublished Poems, where all his poems are collected, was used. In the research, data were collected by document analysis technique. In the study, 33 different value titles determined by the researcher; At first, it was divided into two as universal and national values, and then each group was examined in three main categories -personal relationship values, interpersonal relationship values, people and nature relationship values. The values obtained from Bedri Rahmi Eyüboğlu's work Dol Karabakır Dol, in which all his poems are collected, are exemplified separately under these groups. Descriptive analysis was used in the analysis of the data within the scope of the research.

As a result of the research, 25 of the 33 different values were determined as universal values and 8 as national values. In Bedri Rahmi's poems, 13 out of 25 universal values are determined as personal relationship values. Among these values, the two values most frequently mentioned in Eyüboğlu's work Dol Karabakır Dol are "joy of life" and "hardworking/ being diligent".

In Bedri Rahmi's poems, 7 out of 8 national values were determined as personal relationship values. Among these values, the two values most frequently mentioned in Eyüboğlu's work Dol Karabakır Dol are "being sensitive to folk culture" and "religious belief".

In Bedri Rahmi's poems, 9 out of 25 universal values are determined as interpersonal relationship values. Among these values, the two values most frequently mentioned in Eyüboğlu's work Dol Karabakır Dol are "love" and "being merciful".

In Bedri Rahmi's poems, only 1 of 8 national values is described as an interpersonal relationship value. This value was determined as the "unity" value.

In Bedri Rahmi's poems, 3 out of 25 universal values have been determined as relationship values related to people and nature. Among these values, the two most frequently mentioned values in Eyüboğlu's work called Dol Karabakır Dol are "being sensitive to nature" and "love and longing for the country".